

Markedsrapport for Tyrkiet

Juli 2021

Baggrund

Tyrkiet er med sine ca. 80 millioner indbyggere, stigende indkomster og en geografisk beliggenhed på kanten mellem Europa og Asien et interessant marked for danske eksportører. Landets økonomi har dog været udfordret de seneste år, og politisk har man prioriteret kortsigtet vækst over længerevarende finansiell stabilitet. Det understreger de stigende risici i landet.

Økonomisk udvikling

Tyrkiet var gennem en årrække et vækstmarked. Væksten var primært drevet af et stigende indenlandsk forbrug. Betydelig kapitaltilstrømning og lempelige kreditvilkår førte til kraftig kreditvækst og forbrug i den private sektor. Væksten toppede i 2017 med 7,4 pct., hvilket er langt højere end økonomiens langsigtede vækstpotentiale, der vurderes at være omkring 3-4 pct. p.a.

Siden 2018 har økonomien dog været gennem flere kriser. Det skyldes primært, Tyrkiet har ført en lempelig pengepolitik og en ekspansiv finanspolitik, som har overophedet økonomien. De økonomiske stimuli har medført høj inflation, hvilket har fået valutaen til at depreciere. Det skete i 2018, hvor centralbanken til sidst måtte hæve renten til 24 pct. for at få bugt med inflationen. Problemet var imidlertid, at man sænkede renten for hurtigt igen, hvilket fik inflationen – og dermed også presset på valutaen – til at komme hurtigt igen. I løbet af 2019 og 2020 steg inflationen således igen til tocifrede niveauer. Det førte til, at centralbanken i slutningen 2020 og starten af 2021 hævede renten kraftigt fra 10,25 pct. til 19 pct.

Ligesom i 2018 er der dog politisk pres på centralbanken for at sænke renten hurtigt igen. Derved kan man sætte spørgsmålstegn ved centralbankens uafhængighed. Præsident Erdogan fyrede i marts centralbankdirektøren, Naci Agbal, der havde været hovedarkitekten bag liraens stabilisering i slutningen af 2020 og starten af 2021. Agbal havde på fem måneder hævet renten til 19 pct. Den nye centralbankdirektør, der betragtes som Erdogan-støtte, har indtil videre fastholdt renten på 19 pct., men Erdogan har sagt, at renten skal sænkes hen over sommeren 2021. Det har markederne reageret negativt på.

De seneste års pres på den tyrkiske lira har ramt den tyrkiske økonomi over en bred kam. For de tyrkiske forbrugere betyder det, at udenlandske varer er blevet dyrere. Samtidig har det ramt de tyrkiske virksomheder, fordi det er blevet dyrere at servicere gæld optaget i udenlandsk valuta. Og endelig har det ramt de tyrkiske banker, fordi andelen af nødlidende lån er på vej op. Indtil videre har de tyrkiske banker dog kunnet finansiere sig på de internationale markeder til stort set samme priser som tidligere, hvilket er positivt. Selvom udlandsgælden – som primært udgøres af gæld hos de tyrkiske virksomheder og banker – isoleret set er på et acceptabelt niveau, så er gælden med korte løbetider. Det betyder, at bankerne hvert år skal refinansiere en stor del af gælden, og det gør Tyrkiet til et af de mest sårbare lande over for skiftende risikoappetit hos de uden-

Markedsrapport
udarbejdet af
Dansk Erhverv i
samarbejde med
Danmarks Eksport-
kredit – EKF.

DANSK
ERHVERV

landske investorer. Derfor er det afgørende for den tyrkiske økonomi, at der er gennemsigthed i finans- og pengepolitikken, eftersom de globale kapitalmarkeder reagerer med det samme, hver gang der er skyggen af usikkerhed omkring økonomien.

Problemet er, at præsident Erdogan har set stort på det tyrkiske finansieringsbehov, fordi han ved flere lejligheder har skabt usikkerhed om den økonomiske politik. Det har han blandt andet gjort ved at udtale, at lavere renter fører til lavere inflation – en udtalelse, der går imod konventionel økonomisk lærdom.

Tabel 1: **Økonomiske nøgletal for Tyrkiet**

	2017	2018	2019	2020	2021 (Skøn)	2022 (Skøn)
Real BNP-vækst (pct.)	7,4	3,2	0,7	1,6	3,9	3,8
Inflation (Forbrugerprisindeks, pct.)	11,1	16,3	15,2	12,3	14,5	10,1
Offentlig budgetbalance (pct. af BNP)	-1,5	-1,9	-2,9	-3,4	-2,8	-3,3
Offentlig gæld, brutto (pct. af BNP)	28,1	30,3	32,7	39,7	39,9	38,6
Betalingsbalance (pct. af BNP)	-4,8	-2,8	0,9	-5,2	-2,2	-0,6
Udlandsgæld (pct. af BNP)	53,3	57,4	58,0	62,7	65,5	59,6
Importdækning i mdr.	5,1	4,5	5,6	4,8	3,7	3,8
Valutakurs (TRY:USD)	3,6	4,8	5,7	7,0	8,3	8,5

Kilde: Economist Intelligence Unit, juni 2021

Anm: Data behandlet af EKF.

Udover de strukturelle økonomiske udfordringer, er Tyrkiet også udfordret af coronasituationen. Tyrkiet er sammenlignet med andre emerging markets kommet relativt godt ud af krisen, når man ser på væksten for 2021. Økonomien voksede 7 pct. i 1. kvartal, og væksten ventes omkring 4 pct. for hele året. Det skyldes bl.a., at Tyrkiet har fået vaccineret en relativt stor andel af befolkningen sammenlignet med øvrige emerging markets. Tyrkiets vaccinationsprogram er dog fortsat bagud ift. EU-landene, og derfor er turisterne ikke for alvor vendt tilbage til Tyrkiet endnu. Usikkerheden omkring pengepolitikken – og dermed også omkring valutaen – betyder endvidere, at den aktuelle økonomiske genopretning hviler på et skrøbeligt fundament.

Tabel 2: Tyrkiets handelsforhold til Danmark

Dobbeltbeskatningsaftale med Danmark	Ja, siden 1991*
Frihandelsaftale med EU	Ja, siden 1995
Tyrkiske investeringer i Danmark (beholdning i 2019)	0,2 mia. DKK
Danske investeringer i Tyrkiet (beholdning i 2019)	7,1 mia. DKK
Dansk vareeksport til Tyrkiet (2020)	6,35 mia. DKK
Dansk tjenesteeksport til Tyrkiet (2020)	5,07 mia. DKK
Dansk vare- og tjenesteeksport til Tyrkiet (2020)	11,42 mia. DKK
Dansk vareimport fra Tyrkiet (2020)	6,80 mia. DKK
Dansk tjenesteimport fra Tyrkiet (2020)	5,07 mia. DKK
Dansk vare- og tjenesteimport fra Tyrkiet (2020)	11,39 mia. DKK
Danske datterselskaber i Tyrkiet (2019)	97 (45.992 ansatte)

Kilde: SKAT, Europakommissionen og Danmarks Statistik.

Anm: Data indsamlet og behandlet af Dansk Erhverv. *Senest opdateret i 1993.

Politisk udvikling

AKP har siddet på regeringsmagten siden 2002. Grundlæggeren af AKP, Recep Tayyip Erdogan, blev i 2014 valgt som præsident. Præsidentposten var indtil valget i juni 2018 ifølge forfatningen overvejende ceremoniel, men en forfatningsændring har betydet, at Tyrkiet nu er overgået til et præsidentielt system, hvor mere magt er koncentreret i præsidentembedet.

Den 15. juli 2016 forsøgte dele af det tyrkiske militær at kuppe præsident Erdogan og tage magten i landet. Kupforsøget udløste gadekampe i Istanbul og Ankara med over 200 dødsfald. Kupmagernes mangelfulde opbakning i de øvrige dele af statsapparatet og militæret betød, at Erdogan fra sin ferie i badebyen Marmaris ret omgående kunne mobilisere loyale politi- og sikkerhedsstyrker til at imødegå og nedkæmpe kupforsøget.

Erdogan benyttede kupforsøget til at afskedige og anholde tusindvis af offentligt ansatte, som blev anklaget for at være i ledtog med kupmagerne. Afskedigelserne og anholdelserne omfatter dommere, anklagere, rektorer, lærere, journalister og ansatte inden for militæret. Kupforsøget blev afsættet, som gjorde det muligt for Erdogan at komme igennem med ovennævnte forfatningsændring i 2017, men forfatningsændringen havde først effekt efter valget i juni 2018. Ved dette valg genvandt Erdogan og AKP præsidentposten og flertallet i parlamentet. AKP har dog alene flertal i parlamentet som følge af parlamentarisk støtte fra et mindre parti.

Ved lokalvalgene i marts 2019 tabte AKP magten i landets to største byer Istanbul og Ankara. AKP gjorde efterfølgende indsigelser mod valget i Istanbul, fordi de ikke mente, at valget var gået retfærdigt til. Ved omvalget i juni tabte AKP's kandidat dog endnu engang til oppositions-kandidaten Ekrem Imamoglu, der dermed har sikret borgmesterposten i Istanbul. Det er reelt AKP og Erdogans første valgnederlag i 17 år, og kan tolkes derhen, at befolkningen er utilfredse med den økonomiske situation i landet. Valgresultatet viser, at Tyrkiets demokratiske institutioner – på trods af Erdogans magtkonsolidering de seneste år – på visse punkter stadig er et relativt velfungerende. Næste præsident- og parlamentsvalg ventes afholdt i 2023. Ifølge meningsmålingerne kan Erdogan og AKP ikke vide sig sikre på sejren, men de fleste regner dog med, at AKP vinder valget igen.

Tyrkiet er påvirket af konflikten i nabolandet Syrien. Konflikten påvirker Tyrkiet, idet der er over 3 millioner syriske flygtninge i Tyrkiet. Tyrkiet er bekymret for konsekvensen af et kurdisk kontrolleret område i Syrien. Dermed har Tyrkiet modsatrettede interesser med Vesten, som har støttet de kurdiske grupper. I efteråret 2019 invaderede Tyrkiet kurdisk kontrollerede områder i Syrien, hvorved Tyrkiet nu kontrollerer en stor del af det nordlige Syrien.

Konflikten mellem Vesten og Tyrkiet understreges endvidere af, at amerikanerne i december 2020 indførte visse sanktioner over for Tyrkiet, fordi Tyrkiet – som er medlem af NATO – har købt et missilsystem af Rusland. Endelig er Tyrkiets forhold til EU også forværret som følge af tyrkiske olieprøveboringer i Middelhavet, som ifølge EU foregår inden for Grækenlands eksklusive økonomiske zone.

Tabel 3: **Tyrkiet på globale ranglister**

Verdensbankens "Forsknings- & Udviklingsudgifter" (pct. af BNP)	39 (ud af 149)
WIPO's Global Innovation index	51 (ud af 131)
World Economic Forum's Global Competitive Index	61 (ud af 141)
Transparency International's "Corruption by country"	86 (ud af 180)
Verdensbankens "Ease of doing business"	33 (ud af 190)
Verdensbankens individuelle parameter:	
Bureaukrati ved opstart af virksomhed (efter laveste niveau)	77 (ud af 190)
Bureaukrati ved import/eksport (efter laveste niveau)	44 (ud af 190)
Håndhævelse af kontrakter (efter bedste håndhævelse)	24 (ud af 190)
Indbetaling af skatter og afgifter (efter letteste indbetaling)	26 (ud af 190)
Registrering af fast ejendom (efter mest effektive registrering)	27 (ud af 190)
Udstedelse af byggetilladelser (efter letteste niveau)	53 (ud af 190)

Kilde: Nyeste udgave af ovennævnte publikationer.

Anm: Forsknings- & udviklingsudgifter er landenes senest indberettede tal til Verdensbanken.

Tabel 4: **Markedsmuligheder**

Markedsmulighederne i Tyrkiet er mange. Landet har en ung og voksende befolkning og en rimelig høj levestandard. Den aktuelle økonomiske udvikling er dog negativ.

Sundhed - Der har været store reformer i sundhedssektoren bl.a. med det formål, at hele befolkningen skal have adgang til sundhedsydelse. Samtidigt betyder den unge befolkning og de stigende indkomster at efterspørgslen efter sundhedsydelser stiger. Derfor er der gang i markedet – og i importen af udstyr og løsninger til branchen.

Vedvarende energi - Efterspørgslen efter elektricitet er kraftigt stigende i Tyrkiet, og regeringen planlægger at udvide kapaciteten fra ca. 90 GW i dag til 130 GW i 2023. I denne proces planlægges også at diversificere produktionen og mindske afhængigheden af importeret gas. Derfor har landet også et ambitiøst mål for grøn energi, bl.a. 20 GW vind i 2023, hvor der i dag er under 9 GW installeret. På den længere bane har Tyrkiet også planer om hav-vind. Danske vindmølleproducenter har allerede fundet et stærkt marked i Tyrkiet, men også andre former for vedvarende energi har gode muligheder for at få del i væksten.

Landbrug- og fødevarerproduktion - Forudsætningerne for landbrug- og fødevarerproduktion er gode i Tyrkiet, og landet har allerede en stor landbrugssektor med betydelig eksport. Der satses på at udvide produktionen, og bringe Tyrkiet ind i den globale top-5 fødevarerproducenter i 2023. Industrien er kommet langt, men der er stadig vej til status som en topmoderne global fødevarerproducent. Produktionen skal udvides, og der skal moderniseres, hvilket giver muligheder for danske producenter af landbrugsmaskiner og fødevareteknologi.

Kilde: Udenrigsministeriet

10 største danske eksportvarer til Tyrkiet

Tabel 5: **Overkategorier, 2020**

1.	Malme og metalaffald 1.476 mio. DKK
2.	Medicinske og farmaceutiske produkter 1.088 mio. DKK
3.	Maskiner og- tilbehør til industrien 667 mio. DKK
4.	Organiske kemikalier 450 mio. DKK
5.	Kraftmaskiner og motorer 299 mio. DKK
6.	Specialmaskiner til forskellige industrier 296 mio. DKK
7.	Kemiske materialer og produkter 270 mio. DKK
8.	Elektriske maskiner og apparater 216 mio. DKK
9.	Tekniske og videnskabelige instrumenter 199 mio. DKK
10.	Diverse forarbejdede varer. 121 mio. DKK

Kilde: Danmarks Statistik.

Anm: Danmarks vareeksport til Tyrkiet i 2020.

Tabel 6: **Underkategorier, 2020**

1.	Affald og skrot af jern og stål 1.361 mio. DKK
2.	Tilberedte enzymer 371 mio. DKK
3.	Katalysator på brændstof med nikkel 119 mio. DKK
4.	Dreje- og fræseaffald (spåner mv.) 107 mio. DKK
5.	Andre elektriske generatorsæt 103 mio. DKK
6.	Maskiner og mekaniske apparater med selvstændig funktion 95 mio. DKK
7.	Tandhjulsudvekslinger og friktionsgear 92 mio. DKK
8.	Maskiner og apparater til filtrering el. rensning af vand 76 mio. DKK
9.	Maskiner og apparater til næringsmiddels- & drikkevareindustrien 70 mio. DKK
10.	Statiske omformere 68 mio. DKK

Kilde: Danmarks Statistik.

Anm: Top 10 underkategorier som ikke er underlagt diskretionering.

Tabel 7: **Modtagere af dansk vareeksport, 2020**

1.	Tyskland	95,9 mia. DKK
2.	USA	77,6 mia. DKK
3.	Sverige	66,8 mia. DKK
17.	Rusland	6,8 mia. DKK
18.	Australien	6,4 mia. DKK
19.	Sydkorea	6,4 mia. DKK
20.	Tyrkiet	6,3 mia. DKK
21.	Canada	5,9 mia. DKK
22.	Saudi-Arabien	5,8 mia. DKK
23.	Brasilien	5,2 mia. DKK

Kilde: Danmarks Statistik.

Kommercielt klima og finansiering

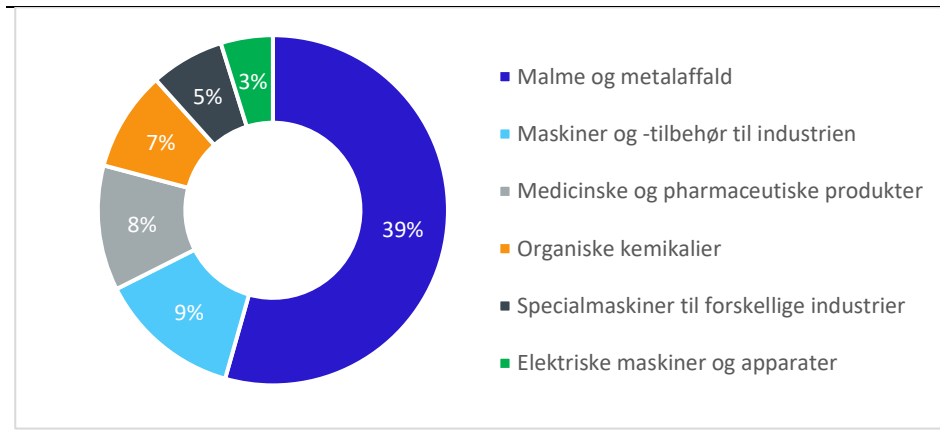
Det kommercielle klima i Tyrkiet er generelt godt i forhold til øvrige lande i regionen, og der er fokus på at tiltrække internationale investeringer. Erdogan er lykkedes med at centralisere statsmagten, hvilket til dels har undermineret integriteten, uafhængigheden og effektiviteten i Tyrkiets statslige institutioner. Fx er centralbanken reelt ikke længere en uafhængig institution. Dette har været med til at forværre det kommercielle klima hen over de seneste år. Overordnet set er det kommercielle klima dog fortsat på et niveau, der er højere end andre lande i Mellemøsten.

Dansk Eksportkredit vurderer løbende risikoen ved samhandel med verdensmarkedet. Risikoklassen afspejler risikoen for, at en køber ikke kan betale på grund af politiske risici i landet. Jo højere tallet er, des højere er risikoen. Tyrkiet er i risikoklasse 5 ud af 7, hvilket gør Holland til udfordrende marked.

Danske eksportvirksomheder kan med fordel kontakte EKF for at høre, hvordan EKF kan hjælpe med finansiering og risikoafdækning i forbindelse med dansk eksport til Tyrkiet.

Figur 1:

Hovedkomponenter I den danske vareeksport til Tyrkiet fra januar til juni 2021

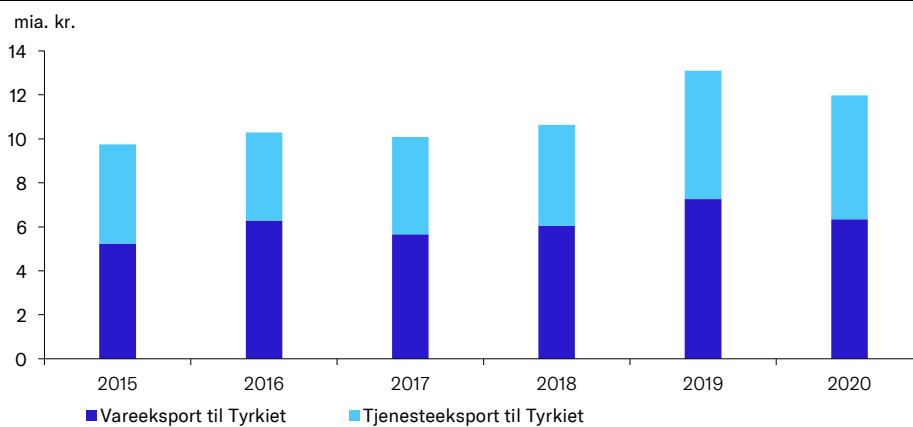
Kilde: Danmarks Statistik.

Anm: Procentsatserne er andel af den samlede danske vareeksport til Tyrkiet for perioden.

Danmark eksporterer en bred liste af produkter til Tyrkiet. Dog er det især malme og metalaffald som rykkede over grænsen de seneste 6 mdr.

Figur 2:

Dansk vare- og tjenesteeksport til Tyrkiet fra 2015 til 2020

Kilde: Danmarks Statistik.

Danmarks eksport til Tyrkiet har længe været stabilt med et lille hop i 2019.

Om Markedsrapport

Markedsrapport er en del af Dansk Erhvervs løbende overvågning af de internationale markeder og udkommer løbende i en opdateret version. Publikationen udarbejdes i samarbejde med Udenrigsministeriet og Danmarks Eksportkredit som besidder en helt særlig viden om handels- og forretningsvilkår på de vigtigste danske eksportmarkeder. Derudover bidrager Danmarks Statistik med de nyeste faktuelle tal på området.

Gengivelse af materiale fra Markedsrapport skal ske med Dansk Erhverv anført som kilde.

EKF- Danmarks Eksportkredit

Har du brug for en kredit til at udvikle din virksomhed eller levere en ordre til en kunde i udlandet? Har din eksportkunde brug for finansiering for at kunne købe dine varer? EKF er Danmarks Eksportkredit, og vi hjælper danske virksomheder frem i verden ved at finansiere jeres forretninger og tage de risici, der kan være forbundet med at handle med andre lande. Som en del af vores arbejde vurderer vi løbende økonomisk og politisk risiko på de fleste eksportmarkeder.

Kontakt EKF på 3546 2600 eller send en mail til ekf@ekf.dk hvis din virksomhed har brug for viden og finansiering til eksport eller er underleverandør til eksport.

Datakilder

Markedsrapport er baseret på en række solide statistikkilder, som Dansk Erhverv finder troværdige og kan levere opdaterede tal.

- Verdensbanken, *Ease of Doing Business*, tilgængelig på: <<https://www.doing-business.org/en/rankings>>
- Danmarks Eksportkredit, *Landevurderinger*, tilgængelig på: <<https://ekf.dk/landevurderinger>>
- World Intellectual Property Organization, *Global Innovation Index*, tilgængelig på: <<https://www.globalinnovationindex.org/home>>
- World Economic Forum, *Global Competitive Index*, tilgængelig på: <<https://www.weforum.org/reports/how-to-end-a-decade-of-lost-productivity-growth>>
- Economist Intelligence Unit, *Country Analysis*, tilgængelig på: <<https://www.eiu.com/n/solutions/country-analysis/>>
- Europa Kommissionen, *Frihandelsaftaler*, tilgængelig på: <<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/>>
- SKAT, *Dobbeltbeskatningsaftaler*, tilgængelig på: <<https://www.skm.dk/love/internationalt/dobbeltbeskatningsoverenskomster#/?page=1>>
- Danmarks Statistik har leveret følgende dataudtræk:
 - OFATS4: Danske datterselskaber i udlandet.
 - UHTL: Tjenestebalance, pr. kvartal.
 - DNDIQ: Kvartalsvis strømstatistik for direkte investeringer.
 - SITC2R4Y: Værdi af import og eksport, SITC-hovedgrupper på år.
 - SITC2R4M: Værdi af import og eksport, SITC-hovedgrupper på måneder.
 - SITC5R4Y: Værdi af import og eksport, SITC-hovedundergrupper på år.

For yderligere information om Markedsrapport, herunder om muligheden for at blive samarbejdspartner, kontakt venligst Michael Bremerskov Jensen, fagchef for international handel, Dansk Erhverv, på tlf. +45 3175 2400 og mail: mje@danskerhverv.dk.